

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2023. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.12.27>

УДК 339.92:338.1

A. P. Дунська,

*д. е. н., професор, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8623-4507>

T. L. Шевченко,

магістрант кафедри менеджменту підприємств,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1199-904X>

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

A. Dunska,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

*National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic
Institute"*

T. Shevchenko,

Master's student of the Department of Enterprise Management,

*National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic
Institute"*

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE'S INTERNATIONAL ACTIVITIES

У статті досліджено сутність категорії сучасного міжнародного бізнесу, стикається з постійними та швидкозмінними умовами, особливо в контексті глобалізації та посилення конкуренції. Стаття присвячена ретельному дослідженню впливу інноваційних процесів на розвиток міжнародної бізнес-діяльності. На основі аналізу взаємодії між інноваціями та глобальним бізнес-середовищем, визначено ключові аспекти, які обумовлюють успіх або невдачу фірм у контексті сучасних тенденцій.

Ключові аспекти дослідження охоплюють продуктові інновації, їх вплив на конкурентоспроможність та можливості для ефективної міжнародної діяльності.

У статті розглядається роль інновацій у міжнародному бізнесі, зокрема визначено, що інновації є ключовим фактором успіху на глобальних ринках, оскільки вони дають змогу компаніям розширювати ринки та можливості, створювати конкурентні переваги, адаптуватися до мінливих потреб ринку, підвищувати ефективність виробництва та оптимізувати витрати, покращувати якість та безпеку продукції, запускати нові послуги для підтримки продукції, розширювати мережу партнерів та постачальників, будувати репутацію та довіру, знижувати ризики та розробляти нові бізнес-моделі.

У дослідженні обґрунтовується, що продуктові інновації є найпоширенішими інноваціями, які використовують компанії, що працюють на міжнародних ринках. Продуктові інновації можуть включати розробку нових продуктів, вдосконалення існуючих продуктів, розширення продуктових лінійок, підвищення функціональності, зміни в упаковці та дизайні, впровадження нових технологій або матеріалів, а також визначення нових способів використання існуючих продуктів або послуг.

У статті наголошується, що інновації є життєво важливими для сталого розвитку міжнародної діяльності українських компаній. Українським компаніям необхідно враховувати світові тенденції у сфері

інновацій та інвестицій, якщо вони мають намір виходити на зовнішні ринки та ефективно конкурувати на них.

Автор також обговорює фактори, що впливають на ефективність інноваційної діяльності фірм з міжнародними операціями. До них відносяться:

Бізнес-стратегія. Бізнес-стратегія повинна включати інноваційні цілі та завдання.

Корпоративна культура. Інноваційна культура компанії сприяє креативності та відкритості до нових ідей.

Фінансування інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність потребує значних фінансових ресурсів.

Людські ресурси. Інновації впроваджуються людьми, тому важливо мати висококваліфікований персонал, здатний до творчості та інновацій.

The article examines the essence of the category of modern international business, which faces constant and rapidly changing conditions, especially in the context of globalization and increased competition. The article is devoted to a thorough study of the impact of innovation processes on the development of international business activities. Based on the analysis of the interaction between innovations and the global business environment, the author identifies the key aspects that determine the success or failure of firms in the context of current trends. The key aspects of the study include product innovations, their impact on competitiveness and opportunities for effective international activities.

The article examines the role of innovation in international business, in particular, it is determined that innovation is a key factor for success in global markets, as it allows companies to expand markets and opportunities, create competitive advantages, adapt to changing market needs, increase production efficiency and optimise costs, improve product quality and safety, launch new services to support products, expand the network of partners and suppliers, build reputation and trust, reduce risks and develop new business opportunities.

The research shows that product innovations are the most common innovations used by companies operating in international markets. Product innovations can include developing new products, improving existing products, expanding product lines, enhancing functionality, changing packaging and design, introducing new technologies or materials, and identifying new ways to use existing products or services.

The article emphasises that innovation is vital for the sustainable development of international activities of Ukrainian companies. Ukrainian companies need to take into account global trends in innovation and investment if they intend to enter foreign markets and compete effectively there.

The author also discusses the factors that influence the effectiveness of innovation activities of firms with international operations. These include:

Business strategy. The business strategy should include innovative goals and objectives.

Corporate culture. The innovative culture of the company promotes creativity and openness to new ideas.

Financing of innovation activities. Innovative activities require significant financial resources.

Human resources. Innovations are implemented by people, so it is important to have highly qualified staff capable of creativity and innovation.

Ключові слова: *Інновації, міжнародна діяльність, підприємство, конкурентоспроможність, розвиток, стратегія, технології, глобалізація.*

Keywords: *Innovation, international activity, enterprise, competitiveness, development, strategy, technology, globalization.*

Постановка проблеми. Глобальне бізнес-середовище сьогодні стрімко змінюється, вимагаючи від компаній постійного реагування та адаптації. Інноваційні процеси стають ключовим фактором успішної міжнародної діяльності підприємств. Однак існує потреба в детальному розумінні впливу

інновацій на стратегічне планування, конкурентоспроможність та економічний розвиток компаній на міжнародному ринку. Виклик полягає в тому, як інновації можуть бути оптимально використані для забезпечення сталого зростання підприємства в глобальному бізнес-середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні аспекти розвитку міжнародної діяльності підприємств досліджували такі українські та зарубіжні вчені-економісти, як Л.Л. Носач[1], В.О. Козуб[2], В.С. Артеменко[3].

Варто зазначити, що лише обмежена кількість існуючих наукових робіт акцентує увагу на наявному взаємозв'язку інноваційних процесів та розвитку міжнародної діяльності підприємств. так, варто відмітити такі праці як [4, 5, 6], де розкрито взаємозв'язок інноваційної активності з експортними показниками підприємств, визначені окремі передумови інноваційного управління в сфері зовнішньоекономічної діяльності, досліджені інноваційні ресурси у забезпеченні ефективної експортної діяльності.

однак, поза увагою дослідників залишаються питання дослідження ролі інновацій у забезпеченні сталого розвитку міжнародної діяльності з урахуванням можливих кризових станів, глобальних небезпек та ризиків.

Формулювання цілей статті. Основною метою цієї статті є дослідження впливу інноваційних процесів на розвиток міжнародної діяльності підприємства та визначення стратегічних аспектів, які сприяють ефективному використанню інновацій у глобальному контексті. Крім того, у статті ставиться завдання дослідити взаємозв'язок між інноваціями та конкурентоспроможністю, а також визначити оптимальні шляхи інтеграції інновацій у стратегії розвитку міжнародних компаній. Результати цього дослідження можуть слугувати основою для розробки рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності та стійкості підприємств у глобальному економічному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

За даними аналітичного центру Global R&D funding forecast (Глобальний прогноз фінансування наукових досліджень) глобальні інвестиції в дослідження та розробки (R&D) в 2022 році зросли до 2,476 трлн. дол. Попри падіння інвестицій в пандемічному 2020 році, компанії уже з 2021 року продовжують позитивну динаміку зростання витрат на нові дослідження [7].

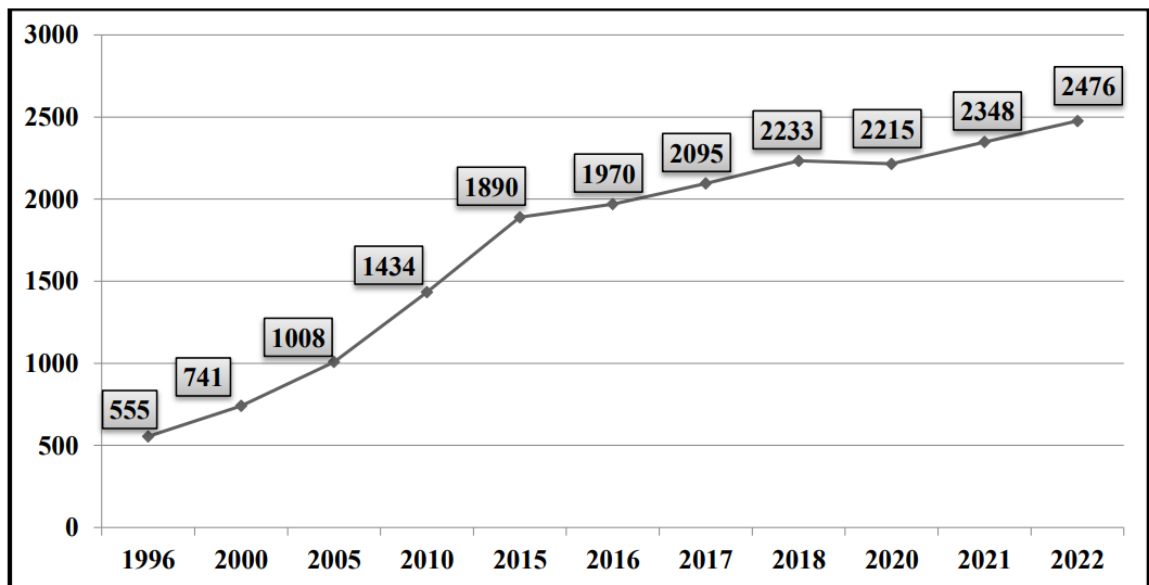

Рисунок 1. Глобальні витрати в світі компаній на дослідження та розробки (НДДКР) в період з 1996 по 2022рр., (млрд дол. США)
(Складено авторами на основі [7])

Позитивна тенденція зростання інвестицій в здійснення інноваційної діяльності, що зберігається протягом останніх десятиліть, демонструє розуміння ключової ролі інновацій як інструменту розвитку компаній в світі в цілому.

Однак, аналіз географічного розподілу витрат на дослідження та розробки свідчать про наявність регіональних диспропорцій щодо витрат на НДДКР, які спостерігалися в попередніх роках, продовжилися та розширилися у 2022 році.

Так, країни Північної Америки і Європи продовжували втрачати загальні частки витрат на НДДКР, у той час як зростали витрати на дослідження та розробки у країнах Азії. Це свідчить, що країни Азії, в тому

числі КНР, відіграватимуть роль інноваційного двигуна протягом найближчих років. Усього країни Африки та Південної Америки разом несуть лише 2,9% від загальної кількості витрат на НДДКР, хоча на них припадає понад 20% світового населення.

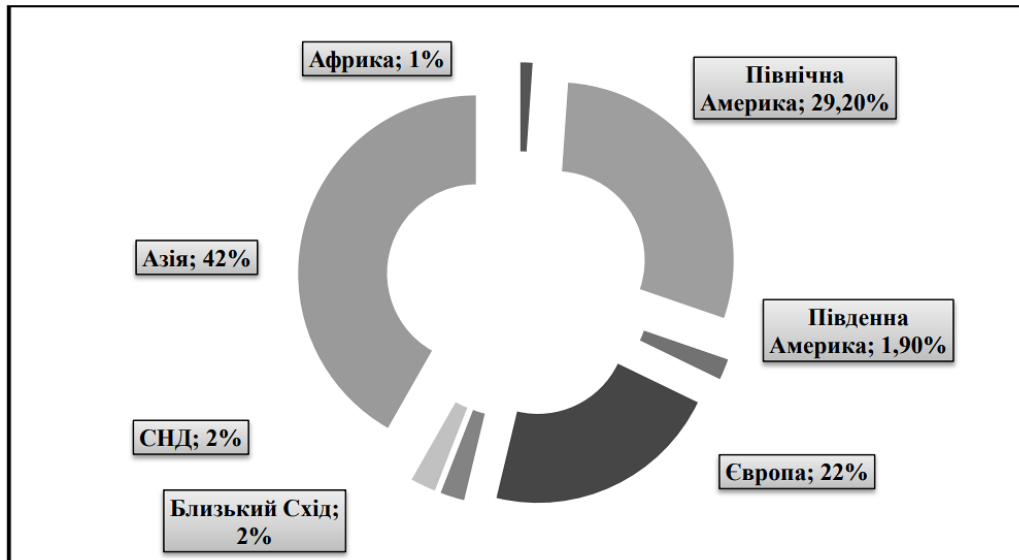

Рисунок 2. Регіональна структура глобальних витрат на дослідження та розробки в 2022 році, (%)
(Складено авторами на основі [8])

Дослідження та інновації знаходяться в центрі оновленої Європейської промислової стратегії, яка прокладає шлях до подвійного переходу промисловості ЄС на зелені та цифрові технології. Тому компаніям, які планують виходити та займати конкуруючі місця на ринках ЄС, чи на такому ж вимогливому ринку США потрібно враховувати загальну політику на цих ринках та майбутні вимоги, щоб відповідати ринковим стандартам та бути конкурентоспроможними.

Наразі відбувається прискорення цифрової трансформації в Європі та активізації зусиль для досягнення цілей Політичної програми цифрового десятиліття (DDPP). DDPP був прийнятий Європейським Парламентом і Радою та набув чинності 9 січня 2023.

DDPP встановлює три цілі для сприяння цифровізації бізнесу:

- принаймні 75% підприємств ЄС мають використовувати у своїй діяльності послуги хмарних обчислень, великі дані та/або штучний інтелект (AI);

- більше 90% малих і середніх підприємств (МСП) повинні досягти принаймні базового рівня цифрової інтенсивності (використання різних цифрових технологій на рівні підприємства);
- подвоїти кількість компаній-єдинорогів (компаній з оцінкою понад 1 мільярд євро) [9].

Впровадження інновацій стає стратегічним пріоритетом для компаній, які бажають залишатися конкурентоспроможними та стійкими в сучасному бізнес-середовищі. Ефективне управління інноваціями допомагає компанії реагувати на зміни, створювати цінність для клієнтів і розвиватися на довгостроковій основі [2].

Компанії, що впроваджують інновації, можуть зміцнити свій бренд і репутацію як інноваційного лідера у своїй галузі, що може залучити клієнтів та інвесторів. Інновації можуть залучити інвестиції та створити можливості для стратегічних партнерств, що сприяє міжнародному зростанню та розвитку.

Інновації дозволяють підприємствам розширювати свій портфель продуктів і послуг, що зменшує ризики та залежність від одного ринку чи одного продукту. Вони можуть відрізнитися від аналогічних пропозицій конкурентів, що дозволяє отримувати більше клієнтів та збільшувати частку ринку.

Інколи впровадження інновацій є просто ключовою вимогою, щоб компанія мала шанс вийти і зайняти часту на новому ринку, адже часто на вимогливих ринках ЄС та США продукція має відповідати жорстким стандартам якості, бути безпечною та екологічною.

Інноваційні процеси відіграють важливу роль у розвитку міжнародної діяльності підприємства. Вони дозволяють компаніям залишатися конкурентоспроможними на глобальних ринках і досягати більшого успіху в міжнародному бізнесі.

Інновації дозволяють адаптуватися до часто змінних умов ринку, створювати конкурентні переваги і розширювати можливості для бізнесу на міжнародному рівні. Інновації допомагають компаніям залишатися лідерами.

Таблиця 1. Вплив інноваційних процесів на міжнародну діяльність

Розширення ринків і можливостей	Інновації можуть вивести підприємство на нові ринки і відкрити нові можливості для збільшення обсягів продажів і прибутку. Нові продукти, послуги або технології можуть відповідати потребам різних глобальних аудиторій.
Конкурентна перевага	Інновації дозволяють підприємству створювати унікальні продукти або послуги, які відрізняються від конкурентів. Це створює конкурентну перевагу і допомагає здобувати більшу ринкову частку.
Адаптація до змін вимог ринку	Інновації дозволяють підприємствам швидко реагувати на зміни вимог ринку і споживачів. Вони можуть модифікувати свої продукти або послуги, щоб відповідати потребам клієнтів у різних країнах, що змінюються.
Підвищення ефективності виробництва і оптимізація витрат	Інновації сприяють зменшенню виробничих витрат, підвищенню продуктивності і зниженню негативного впливу на навколишнє середовище. Такі характеристики можуть зробити товари більш привабливими для іноземних ринків.
Підвищення якості і безпеки продукції	Інновації надають можливість підприємствам покращувати якість своїх продуктів і послуг, а також забезпечувати відповідність стандартам безпеки та якості на міжнародному рівні.
Запуск нових послуг для підтримки продуктів	Інновації можуть включати розробку нових послуг, таких як сервісна підтримка або розширені гарантії, що формує додаткові переваги продуктів для міжнародних клієнтів.
Розширення мережі партнерів і постачальників	Інновації можуть сприяти розширенню мережі партнерів і постачальників на міжнародному рівні, що дозволяє підприємству підтримувати ефективну логістичну систему та постачання.
Підвищення репутації і довіри	Підприємства, які володіють інноваційними продуктами і послугами, часто набувають довіри споживачів і стають більш впливовими на міжнародному рівні.
Зниження ризиків	Інновації можуть допомогти підприємствам знизити ризики, пов'язані з екологічними, соціальними, технічними та фінансовими аспектами міжнародної діяльності.
Розробка нових бізнес-моделей	Інновації можуть стати основою для розробки нових бізнес-моделей, які краще підходять для конкретних світових ринків, і можуть створити нові джерела доходу.

Джерело: складено на основі [1]

Найпоширенішим типом інновацій, які застосовуються компаніями, що працюють на міжнародних ринках, є продуктові інновації, до основних характеристик яких можна віднести такі:

– Створення нового продукту: Це може бути абсолютно новий продукт, який раніше не існував на ринку, або суттєва модифікація і покращення існуючого.

– Задоволення потреб споживачів: Продуктові інновації спрямовані на вирішення конкретних проблем або задоволення потреб цільової аудиторії.

– Конкурентна перевага: Продукти, які видаються унікальними або надають значну перевагу в порівнянні з продуктами конкурентів, можуть створювати конкурентну перевагу для підприємства. Інновації у продуктах можуть допомогти встановити підприємство на ринку як лідера. Якщо продукт видається унікальним або відповідає високим стандартам якості, підприємство може привертати більше клієнтів і зберігати їх на тривалий термін.

– Інтеграція технологій і наукових розробок: Інновації часто включають в себе нові технології, наукові дослідження та інженерну розробку, щоб створити продукти з покращеними функціональністю та якістю.

– Маркетинг і комунікація: Важливо не лише створити інноваційний продукт, але й правильно впровадити його на ринок за допомогою маркетингових стратегій та комунікаційних зусиль.

– Захист від копіювання: У деяких випадках, компанії можуть застосовувати правові заходи, такі як патенти, щоб захистити свої продуктові інновації від копіювання конкурентами [10].

– Здійснення операцій на міжнародних ринках потребує від підприємства додаткових зусиль і витрат. Використання продуктових інновацій як інструменту забезпечення сталого розвитку міжнародної діяльності підприємства потребує визначення виду продуктових інновацій, на які доцільно зорієнтуватись підприємству у першу чергу. До основних видів продуктових інновацій відносять такі:

Нові продукти: Це інновації, які впроваджують на ринок абсолютно нові продукти або послуги, які раніше не існували. Наприклад, перші смартфони були інновацією, оскільки вони представили новий клас пристроїв.

Покращення продуктів: Ці інновації включають в себе поліпшення і модернізацію існуючих продуктів або послуг. Це може включати в себе зміни в дизайні, функціональності, якості або ефективності.

Розширення лінійки продуктів: Компанії можуть вносити інновації, додаючи нові варіації або версії існуючих продуктів. Наприклад, випуск нових моделей автомобілів у різних конфігураціях.

Підвищення функціональності: Інновації можуть включати в себе додавання нових функцій або можливостей до існуючих продуктів. Наприклад, розширення функціональності програмного забезпечення або додавання додаткових опцій на смарт-пристрої.

Зміна упаковки та дизайну: Інколи інновація може полягати в зміні зовнішнього вигляду продукту або упаковки, що може вплинути на його привабливість для споживачів.

Нові технології: Впровадження нових технологій або матеріалів у виробництво продуктів може також бути формою продуктової інновації.

Нові способи використання: Іноді інновації полягають у виявленні нових способів використання існуючих продуктів або послуг. Наприклад, використання смартфонів для здійснення платежів [11].

Продуктові інновації можуть допомогти підприємству здійснити входження на нові міжнародні ринки. Нові, унікальні або вдосконалені продукти привертають увагу місцевих іноземних споживачів і надають можливість підприємству розширити свою географію діяльності, дозволяють підприємству адаптувати свою пропозицію до унікальних потреб і смаків різних культур і регіонів. Це важливо при входженні на різні міжнародні ринки.

Інновації дозволяють підприємству позиціонувати себе як інноваційного лідера у своїй галузі за рахунок оптимізації процесів виробництва, зниження витрат і підвищення продуктивності. Це може підвищити імідж компанії і створити позитивну репутацію.

Продуктові інновації можуть стати важливим джерелом розвитку та зростання підприємства, зокрема в контексті міжнародної діяльності, де конкуренція завжди висока. Вони допомагають підприємствам адаптуватися до змін на ринку, залучати нових клієнтів і зберігати існуючих, а також створювати імідж і позиціонувати себе на міжнародному рівні.

Зважаючи на переваги, які надає використання інновацій для забезпечення сталого розвитку міжнародної діяльності підприємства, важливо розуміти, що ефективне здійснення інноваційної діяльності, яка принесе конкурентоспроможні результати, потребує значного фінансування. Тому країни, що віддають перевагу інноваційному шляху розвитку витрачають суттєві кошти на здійснення досліджень і розробок.

Статистичні дані свідчать, що частка обсягу витрат на дослідження та розробки у ВВП у країнах ЄС – у середньому становила 2,26 %. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,35 %, Бельгії – 3,22 %, Австрії – 3,19 %, Німеччині – 3,13 %, Фінляндії – 2,99 %, Данії – 2,81 %, Франції – 2,21 %; меншою – у Румунії, Мальті, Латвії, Болгарії, та Кіпрі (від 0,47 % до 0,87 %).

Найбільші значення цього показника мають Ізраїль (5,56 %) та Південна Корея (4,93 %), більше 3 % – Китай (3,78 %), США (3,46 %) та Японія (3,30 %).

Натомість наукоємність ВВП України (витрати на Дослідження та розробки за усіма джерелами у відсотках до ВВП) неухильно зменшується – з 0,70 % у 2013 р. до критичного значення – 0,29 % у 2021 р. з незначним підвищенням до 0,33 % у 2022 р.

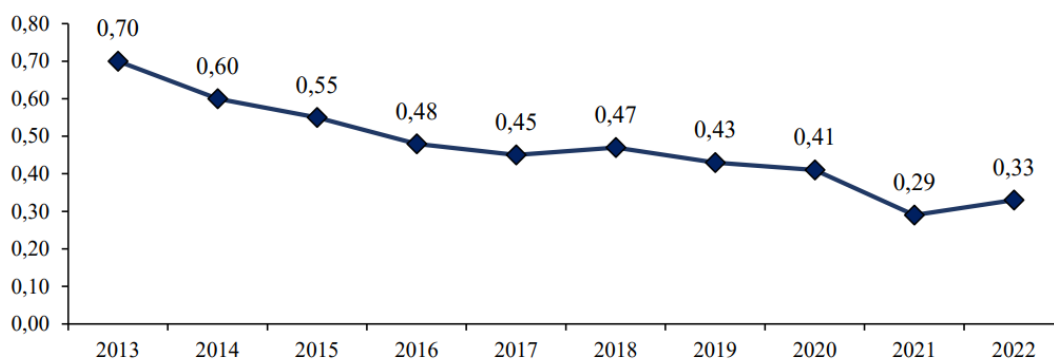

Рисунок 3. Динаміка наукоємності ВВП України, %

(Складено авторами на основі [12])

Отже, вітчизняна наукоємність ВВП майже усемеро менше середнього значення цього показника за країнами ЄС, не кажучи вже про провідні країни з наукоємністю 3 % і більше. Тобто конкурувати в загальному Україна може лише з країнами, що не є постачальниками нових технологій чи продукції з високим ступенем доданої вартості [8].

Для забезпечення сталого розвитку міжнародної діяльності українських підприємств, впровадження інновацій є життєво необхідним, адже загальна динаміка у світі показує, що все більше зарубіжних компаній, намагаються розвивати і підтримувати впровадження інновацій та вкладають в це кошти.

Загальними тенденції в інноваціях та інвестиціях, які спостерігаються в світовій економіці і можуть залишитися актуальними найближчим часом, є:

1. *Технологічні інновації*: Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект (ШІ), блокчейн, Інтернет речей (IoT) і квантові обчислення, продовжує формувати інноваційний ландшафт. Компанії і інвестори активно вкладають кошти у розробку і впровадження таких технологій.

2. *Зелена інновація і сталість*: Зростаюча увага до екології призводить до інвестицій у зелені технології, відновлювану енергетику, електромобілі та інші проекти, спрямовані на зменшення впливу на довкілля та підвищення сталості.

3. *Цифрова трансформація*: Компанії вдосконалюють свої операції і послуги шляхом цифрової трансформації. Це включає в себе перехід до

хмарних технологій, впровадження цифрових платформ та покращення кібербезпеки.

Підприємства активно впроваджують цифрові технології, щоб оптимізувати свої операції, покращити обслуговування клієнтів і забезпечити конкурентоспроможність.

4. *Біотехнології і медицина*: Інвестиції в біотехнології, генетичну терапію та фармацевтику сприяють розробці нових методів лікування та діагностики хвороб.

5. *Мобільність і транспорт майбутнього*: Розвиток електричних автомобілів, безпілотних транспортних засобів та нових мобільних технологій впливає на транспортну галузь і відкриває нові інвестиційні можливості.

6. *Фінансові технології (фінтех)*: Фінтех компанії продовжують змінювати спосіб, яким люди управляють грошима, і це привертає інвесторів.

7. *Децентралізація та блокчейн*: Блокчейн технологія сприяє розвитку децентралізованих систем, таких як криптовалюти та смарт-контракти, і привертає інвестиції.

8. *Міжнародні інвестиції*: Інвестори все частіше спрямовують свої кошти за межі своїх країн для розширення портфеля та диверсифікації ризиків.

9. *Корпоративна соціальна відповідальність (CSR)*: Більше компаній інтегрують соціальну відповідальність у свою стратегію, і інвестори враховують це при виборі проектів для інвестування.

10. *Пандемія і зміни в робочих практиках*: Пандемія COVID-19 вплинула на спосіб роботи компаній та стимулювала інвестиції у цифрові технології та рішення для дистанційної роботи[13]. Українським компаніям потрібно зважати на ці тенденції і намагатися йти в ногу з часом, якщо вони хочуть виходити на зовнішні ринки і бути там конкурентоздатними [9].

Висновок. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інновації відіграють ключову роль у забезпеченні сталого

розвитку міжнародної діяльності компаній. Інновації не тільки сприяють підвищенню конкурентоспроможності компанії на міжнародному ринку, але й є основою для створення нових продуктів та послуг, які відповідають зростаючим вимогам споживачів.

Усвідомлення важливості інноваційного підходу призводить до формування гнучкої та адаптивної системи управління, здатної ефективно реагувати на зміни в глобальній економіці. Використання передових технологій та впровадження інноваційних методів у виробництві та управлінні ресурсами дозволяють компаніям не тільки уникнути збитків, але й зайняти лідируючі позиції у своїй галузі.

Важливо пам'ятати, що інноваційний розвиток компанії пов'язаний не лише з технічними аспектами, а й з людськими та культурними змінами. Створення команди інноваторів, розвиток креативного мислення та відкритість до інноваційних ідей є необхідними кроками для успішного впровадження інновацій

Література

1. Носач Л. Л., Козуб В. О., Гринько П. Л., Дядін А. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчально-методичний посібник. Харків : Видавництво «Монограф», 2015. 320 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d2068e13-433e-498a-bbb5-c5d1f1fa3e3f/content>.
2. Козуб В. О., Уварова А. Є. Управління збутовою діяльністю підприємства на зовнішньому ринку. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка»*. 2018. Випуск 34. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21545/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf> (Дата звернення 19.11.2023)
3. Артеменко В. С., Шталь Т. В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. Харків: Видавництво «Форт», 2015. 364 с. URL:

https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/10386/1/International_economy_NP_2015.pdf.

4. Дунська А. Р., Бузинник О. В. Аналіз причинно-наслідкового зв'язку між показниками інновацій та експорту. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2018. №15. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/135929/132901> (Дата звернення 19.11.2023)

5. Дунська, А., Жалдак, Г. Вплив ендогенних інноваційних джерел на розвиток експорту промислових підприємств. *Економічний часопис-XXI*. 2022. № 187(1-2). URL: <https://doi.org/10.21003/ea.V187-10> (Дата звернення 20.11.2023)

6. Дунська А.Р., Пінчук О.В. Передумов інноваційного управління зовнішньоекономічною діяльністю промислових підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. №26. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-5651.26.2023.11> (Дата звернення 20.11.2023)

7. Global R&D funding forecast 2022. URL: <http://digital.rdmag.com> (Дата звернення 29.11.2023)

8. Main Science and Technology Indicators. (2022, March). OECD. URL: <https://www.oecd.org/sti/msti.htm> (Дата звернення 21.11.2023)

9. Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі на період до 2030 року URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=5622>(Дата звернення 21.11.2023)

10. Рудь Н. Т. Відкриті інновації – Нова парадигма інноваційного розвитку. *Наукові записки. серія «Економіка»*. 2013. №21. С. 81–85. (Дата звернення 21.11.2023)

11. Нікітін Ю.О., Мельник М.В. Парадигма «відкритих інновацій» як визначення «відкритого інноваційного процесу». *Інноваційна економіка*. 2016. №7. С. 42–44.

12. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науковоаналітична доповідь. Київ: УкрІНТЕІ, 2023. 94 с. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekh.n.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf>

13. Жувагіна І.О. Тенденції інноваційного розвитку соціально - орієнтованої економіки країни. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/92.pdf (Дата звернення 29.11.2023)

References

1. Nosach, L. L., Kozub, V. O., Grynko, P. L. and Dyadin, A. S. (2015), *Zovnishn'oeconomichna diial'nist' pidpryiemstva: navchal'no-metodychnyj posibnyk* [External economic activity of the enterprise: educational and methodological manual], Monograph Publishing House, Kharkiv, Ukraine, available at: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d2068e13-433e-498a-bbb5-c5d1f1fa3e3f/content>.

2. Kozub, V.O. and Uvarova A.E. (2018), “Management of sales activities of the enterprise on the foreign market”, *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. "Economy" series*, vol. 34, available at: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21545/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf>. (Accessed 19.11.2023)

3. Artemenko, V.S. and Shtal T.V. (2015), *Mizhnarodna ekonomika ta mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International economy and international economic relations], Fort, Kharkiv, Ukraine, available at: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/10386/1/International_economy_NP_2015.pdf (Accessed 05 Dec 2023).

4. Dunska, A. R. and Buzynnyk, O. V. (2018), “The analysis of the causality between innovation and export indicators”, *Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, vol. 15, available at: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/135929/132901>. (Accessed 19.11.2023)

5. Dunska, A. and Zhaldak, H. (2022), “The influence of endogenous innovative sources on the development of exports of industrial enterprises”,

Economic Annals-XXI, vol. 187(1-2), available at:
<https://doi.org/10.21003/ea.V187-10> (Accessed 20.11.2023)

6. Dunska, A. R. and Pinchuk, O.V. (2023), "Prerequisites for innovative management of foreign economic activity of industrial enterprises", *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*, vol. 26, available at: <https://doi.org/10.32782/2307-5651.26.2023.11> (Accessed 20.11.2023)

7. R&D World (2022), "Global R&D funding forecast", available at: <http://digital.rdmag.com>. (Accessed 29.11.2023)

8. OECD (2022), "Main Science and Technology Indicators", available at: <https://www.oecd.org/sti/msti.htm>. (Accessed 21 Nov 2023)

9. Lahuta, L (2022), "Europe's Digital Decade: Digital targets for the period up to 2030", available at: <https://oth.nlu.org.ua/?p=5622> (Accessed 21.11.2023)

10. Rud, N. T. (2013), "Open innovations - a new paradigm of innovative development", *Scientific notes. series "Economics"*, vol. 21, pp. 81-85

11. Nikitin, Y.O. and Melnyk, M.V. (2016), "The paradigm of "open innovations" as a definition of "open innovation process", *Innovative economy*, vol. 7, p. 42-44.

12. UkrINTEI (2023), *Naukova ta naukovo-tekhnichna diial'nist' v Ukraini u 2022 rotsi: naukovoanalitichna dopovid'* [Scientific and scientific-technical activity in Ukraine in 2022: scientific-analytical report], UkrINTEI, Kyiv, Ukraine, available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekh.n.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf> (Accessed 05 Dec 2023).

13. Zhuvagina I.O. (2021), "Trends in innovative development of the country's socially oriented economy", *Efficient economy*, vol. 3, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/92.pdf (Accessed 29.11.2023)

Стаття надійшла до редакції 12.12.2023 р.